
A mediáció lehetőségei az új Pp alapján

Tóth Barbara *

1. Bevezető gondolatok

a társadalmi konfliktusok rendezésében a jognak kiemelkedő szerepe van, hiszen amennyiben a társadalmi konfliktus jogi konfliktusnak minősül, ennek feloldása hagyományos megoldásként peres eljárásban történik meg.¹ A társadalmi konfliktusok feloldásában a peres eljárások kezdeményezése mellett kiemelt jelentősége van az alternatív vitarendezési lehetőségeknek, mely a polgári ügyek körében Magyarországon hagyományosan a választottbíráskodás, a közvetítés (mediáció), illetve a békéltető testületi eljárások. Magyarországon az alternatív vitarendezési lehetőségeket növekvő számban veszik igénybe a jogkereső polgárok, ennek ellenére kijelenthető, hogy a társadalom részéről még mindig a bírósági út igénybevétele dominánsabb.

Gyakorló jogásként mindannyian tisztában vagyunk vele, hogy Magyarország éppen egy jelentős jogalkotási hullám vége felé tart. A társadalmi és gazdasági változásokat is figyelembe véve megújultak előbb az anyagi jogi, majd az eljárásjogi kódexeink, jelenleg pedig a bírósági szervezetrendszer van átalakulóban. Jelen tanulmány célja, hogy röviden ismertesse az 1952. évi III. törvény helyébe lépő új polgári perrendtartás² szerkezetét és szabályozási logikáját, kiemelve azokat a rendelkezéseket, melyek célja a felek közötti közvetítés elősegítése.

Az Alaptörvény értelmében Magyarországon az igazságszolgáltatásnak három ága van: büntető, polgári és közigazgatási. A rendes bíróságok döntenek büntetőügyben (a 2018. július 1-jén hatályba lépő új büntetőeljárás kódex, a 2017. évi XC. törvény szabályai alapján), magánjogi jogvitában és törvényben meghatározott egyéb ügyben (a Polgári perrendtartás alapján). A közigazgatási és munkaügyi bíróságok pedig mint különbíróságok bíróságok döntenek a Közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény által meghatározott közigazgatási jogvitákban és valamint a Pp. különös részében meghatározott munkaügyi perekben, valamint törvényben meghatározott egyéb ügyekben.³ A

* Egyetemi tanársegéd, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Eljárásjogi és Nemzetközi Jogi Intézeti Tanszék.

¹ Ferenczi Andrea: A konfliktusmegoldás társadalmi eszközei, *Alternatív vitarendezés* 2012/7-8. 107. o.

² 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról

³ A konferencia megtartásakor még nem került elfogadásra az Alaptörvény hetedik módosítása, valamint a 2018. évi CXXX. törvény, melyek értelmében Magyarországon rendes és közigazgatási bíróságok

polgári perrendtartás nem határozza meg saját alkalmazási körét, még példálózó jelleggel sem, csupán annyit, hogy e törvényt kell alkalmazni a bíróság eljárására, ha jogszabály biztosítja a bírói utat és törvény nem rendel el eltérő szabályok (nevezetesen a Be. vagy a Kp. szabályainak) alkalmazását.

A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény előkészítésének kereteit, irányait és az új törvénnyel elérni kívánt célt a kodifikációt elrendelő kormányhatározatban foglalt szempontok határozták meg.⁴ A kormányhatározat alapján elkészült új polgári perrendtartás koncepcióját (a továbbiakban: Koncepció)⁵ a Kormány 2015. január 14-én fogadta el. A Koncepció az új polgári perrendtartásról szóló törvény főbb szabályozási céljaiként nevesítette a perhatékonyság rendszerszintű megvalósítását, a perelaterelést, a felek közötti egyeztetést előmozdító eljárási szabályok kiépítését, az osztott perszerkezet bevezetését, a perkoncentrációt biztosító eljárási szabályok megteremtését, a törvényszéken induló perekben a professzionális pervitel garanciájaként a kötelező jogi képviselő előírását, a csoportper hazai szabályainak megalkotását és az és szerű elektronizáció szerepének erősítését.

2. Az új Pp. alapelvei

A Pp. felépítése általánosnak mondható. Az alapvető rendelkezések között találjuk a törvény hatályára vonatkozó rendelkezéseket és az alapelveket, aztán az általános rendelkezések között találjuk többek között az elsőfokú eljárás általános, valamint a bizonyítás szabályait, a határozatokra valamint a perorvoslatokra vonatkozó rendelkezéseket, végül a különös részben találjuk azoknak a pereknek a szabályait, melyek az általánostól eltérő szabályok alkalmazását teszik szükségessé. A tanulmány célja többek között az is, hogy az alapelvek értelemzésén keresztül rávilágítson az elsőfokú eljárás olyan összefüggéseire, melyek elősegítik a felek közötti mediációt, egyezségkötést. Ezért először is szükséges összefoglalnunk a Pp. új alapelveinek lényegét, és az eljárásra gyakorolt hatását, majd ezt követően áttekinthetjük az elsőfokú eljárás általános szabályainak rövid összefoglalására.

Az igazságszolgáltatás számos alapelve, melyeket az Alaptörvény és a Bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló törvény is tartalmaz, nem található meg a Pp-ben, az kifejezetten csak a polgári peres eljárásokban általánosan, és az eljárás valamennyi szakában alkalmazandó alapelveket tartalmazza. Az alapvetések között épp ezért csupán öt alapelv található, és további kettő a bizonyítás általános szabályai között.

működnek, és a 2020. január 1-jétől hatályba lépő közigazgatási bíróságokról szóló törvény miatt a közigazgatási és munkaügyi bíróságok, mint különbíróságok meg fognak szűnni. A közigazgatási pereket a közigazgatási törvényszékek, valamint a Közigazgatási Felsőbíróság fogja elbírálni, a munkaügyi bíróságok pedig beintegrálódnak a rendes bírósági szervezetrendszerbe.

⁴ A polgári perjogi kodifikációról szóló 1267/2013. (V. 17.) Korm. határozat

⁵ Az új polgári perrendtartás koncepciója (a Kormány 2015. január 14. napján megtartott ülésén elfogadott Koncepció)

<http://www.kormany.hu/download/f/ca/30000/20150128%20Az%20C3%BAj%20polg%C3%A1ri%20perrendtart%C3%A1s%20koncepci%C3%B3ja.pdf> (utolsó lekérdezés: 2018. 09. 11.)

A rendelkezési elv értelmében a felek szabadon rendelkeznek perbe vitt jogiakkal, és a bíróság - törvény eltérő rendelkezése hiányában - a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. Ez egyben azt is jelenti, hogy a polgári perekben nem érvényesül az officialitás, vagyis mindig a felperes által benyújtott keresetlevél benyújtásával indul az eljárás.

A további négy alapelvet tulajdonképpen nagyon nehéz egymástól elkülönítetten kezelni és értelmeznünk, hiszen mindegyikről elmondható, hogy a többi gyakorlati érvényesülését segítik elő, és egymás nélkül gyakorlatilag értelmezhetetlenek, értelmüket veszítik.

A perkoncentráció értelmében a bíróságnak és a feleknek törekedniük kell arra, hogy az ítélet meghozatalához szükséges valamennyi tény és bizonyíték olyan időpontban álljon rendelkezésre, hogy a jogvita lehetőleg egy tárgyaláson elbírálható legyen. Ez a megfelelő időpont a gyakorlatban azt jelenti, hogy amilyen hamar csak lehet, ugyanis ha valamelyik fél indokolatlanul késedelmesen bocsátja rendelkezésre a per eldöntése szempontjából releváns tényeket és bizonyítékokat, akkor annak meglesznek a jogkövetkezményei, nevezetesen a preklúzió és pénzbírság kiszabása. E rendelkezés legfőbb célja, hogy korlátozza azokat az eszközöket és intézményeket, amelyek a perek indokolatlan elhúzódását eredményezhetik. A perkoncentráció elvének gyakorlati megvalósulása érdekében az elsőfokú eljárásban bevezetett legfontosabb újítás az osztott tárgyalási struktúra bevezetése, mely biztosítja az eljárás tervezhetőségét, kiszámíthatóságát.⁶ Fontos kiemelni, hogy a Pp. egységes eljárási szabályokat (egységes perrend) vezetett be, melyet az általános hatáskörrel felruházott törvényszékre modellezi, vagyis az elsőfokú eljárás szabályai a törvényszék előtti eljárásra kerültek kidolgozásra, ahol mindkét fél számára kötelező a jogi képviselő, így a törvény magasabb eljárási követelményeket támaszt a felekkel szemben, feltételezve a jogi képviselővel eljáró felek professzionális pervitelét.⁷ A törvény ugyanakkor külön fejezetben foglalja össze azokat az eltéréseket, amelyek a járásbíróság hatáskörébe tartozó ügyekben érvényesülnek akkor, ha a fél nem jogi képviselővel jár el. A Pp. a járásbíróság előtti ügyekben ugyanis nem teszi kötelezővé a felek számára a jogi képviselőt. Ez rugalmas megoldási alternatívát jelent az egyszerűbb megítélésű, illetve a gyengébb fél jelenlétét feltételező ügyekben.⁸

A felek eljárástámogatási és igazmondási kötelezettsége értelmében a felek kötelesek előmozdítani az eljárás koncentrált lefolytatását és befejezését. A perben jelentős tények állítása, és az alátámasztásukra szolgáló bizonyítékok rendelkezésre bocsátása - törvény eltérő rendelkezése hiányában - a feleket terheli. Ez mind a felektől, mind pedig a bíróságtól egy fokozottan aktív szerepet vár el. Ezen felül a felek tényállításait és egyéb, tényekre vonatkozó nyilatkozataikat a valóságnak megfelelően kötelesek előadni. A bíróság azt a felet, aki önhibájából a perben jelentős tények tekintetében olyan nyilatkozatot tesz, amelyről bebizonyosodik,

⁶ Ld. Wopera Zsuzsa: A törvény hatálya és az alapelvek. In: *A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény magyarázata* (szerk.: Wopera Zsuzsa); Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2017. 21-24. o.

⁷ Zsitva Ágnes: Újjászületett elsőfokú eljárás a perkoncentráció jegyében, *Advocat* 2017/külszám 9. o.

⁸ Miniszteri indokolás a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez; Általános indokolás

hogy valótlan, pénzbírság megfizetésére kötelezi, valamint az e törvényben meghatározott más jogkövetkezésménnyel sújtja.

A felek és más perbeli személyek (alapvetően ezen a ponton különbözik a jóhiszeműség elve a felek eljárástámogatási kötelezettségétől, hogy jóval tágabb a személyi köre) eljárási jogaik gyakorlása és kötelezettségeik teljesítése során jóhiszeműen kötelesek eljárni. A bíróság azt a felet vagy más perbeli személyt, aki a jóhiszeműség követelményével ellentétes magatartást tanúsít, pénzbírság megfizetésére kötelezi, valamint az e törvényben meghatározott más jogkövetkezésménnyel sújtja.

A bíróság közrehatási tevékenysége értelmében a bíróság a perkoncentráció érvényesülése érdekében az e törvényben meghatározott módon és eszközökkel hozzájárul ahhoz, hogy a felek eljárási kötelezettségeiket teljesíthessék. Ezek alatt az eszközök alatt a bíróság alaki és anyagi pervezetését kell értenünk. Az alaki pervezetés keretében a bíróság határozza a tárgyaláson vagy tárgyaláson kívüli végzendő eljárási cselekmények sorrendjét és idejét, és gondoskodik a tárgyalás rendjének fenntartásáról, míg az anyagi pervezetés keretében a felek által tett perfelvételi vagy bármely más nyilatkozat hiányos, nem kellően részletes vagy ellentmondásos, a bíróság beavatkozik annak érdekében, hogy a fél a perfelvételi nyilatkozatait kiegészítse vagy orvosolja annak hiányosságait. A bíróság hozzájárul a jogvita kereteinek tisztázásához azzal, hogy a felek tudomására hozza, ha

- a) az általuk hivatkozott jogszabályi rendelkezést eltérően értelmezi,
- b) a rendelkezésre álló adatok alapján olyan tényt észlel, amelyet hivatalból kell figyelembe venni, vagy
- c) jogszabály szerint a kérelemhez nincs kötve,

és lehetőséget biztosít a feleknek nyilatkozataik megtételére. Szóval a bíróság az ügy körülményeitől függően a félhez intézett kérdéssel, nyilatkozattételre felhívással, illetve tájékoztatással járul hozzá ahhoz, hogy a felek eljárási kötelezettségeiket teljesíthessék.

3. A peres eljárás általános szabályai

A Pp. Miniszteri indokolása az osztott perszerkezet alkalmazásának okát és célját a következőképpen foglalta össze: *„A törvény az elsőfokú eljárást mind funkciójában, mind időben egymástól elkülönülő, két szakra osztja, ezzel áttér az osztott tárgyalási rendszer ún. fő tárgyalási modelljére. [...] A törvény szerint az eljárás két szakasza a perfelvételi szak és érdemi tárgyalási szak. [...] Az osztott perszerkezet lehetőséget ad arra, hogy a perfelvételi szakra koncentrálódjon a jogvita tartalmának, kereteinek meghatározása, amelyhez a törvény pontos menetrendet ad, melyben mind az írásbeliség, mind a szóbeliség szerepet kap. [...] A törvény széles körben alkalmazza a preklúziókat [...] A korlátozás célja egyrészt az, hogy egy bizonyos ponton a bíróság és az ellenérdekű fél is véglegesen rögzültnek tekinthesse a jogvita keretét és tartalmát, ezt követően a rögzült állítások alapján már csak a bizonyítási eljárás és az érdemi döntés meghozatala történjen. A korlátozás másik indoka, hogy megakadályozza a per elhúzódását. [...] Az érdemi*

*tárgyalási szak szerepe is változik: célja, hogy a perfelvételi szakban azonosított jogvita vonatkozásában a bizonyítás lefolytatásra kerüljön, ami az előkészítés következtében sokkal célirányosabbá válik, és a per érdemében emiatt korábban születhet döntés.*⁹ Az 1952-es Pp. hatálya alatt a felek részéről bevett gyakorlat volt a bizonyítékok „csöpögtetése”, azaz hogy tárgyalásról tárgyalásra bocsátották rendelkezésre a jogvita elbírálásához szükséges információkat, bizonyítékokat pertaktikai megfontolásból. Ezt a lehetőséget a Pp. osztott tárgyalási rendszere kizárja, vagy legalábbis a minimális szintre szorítja.¹⁰

A pert a felperesnek az alperes ellen keresetlevéllel kell megindítania. A Pp. a keresetlevél felépítését és kötelező tartalmi elemeit részletesen szabályozza, mégpedig annak érdekében, hogy a perkoncentráció az eljárásnak már ebben a korai szakaszában is megvalósuljon. A keresetlevélben kötelező feltüntetni az anyagi- és eljárásjogilag releváns valamennyi információt, így többek között szükséges megjelölni az érvényesíteni kívánt jogot az azt alátámasztó jogszabályhely pontos rögzítésével (jogállítás).¹¹ A keresetlevél érdemi részében az érvényesíteni kívánt jog feltüntetésén kívül elő kell adni a bíróság ítéleti rendelkezésére irányuló határozott kereseti kérelmet, a tényállításokat, azaz az érvényesíteni kívánt jogot és a kereseti kérelmet megalapozó tényeket, valamint jogi érvelést arra vonatkozóan, hogy mi az összefüggés a megjelölt jogállítással, tényállítással és kereseti kérelem között. A keresetlevél tartalmával szemben támasztott szigorú törvényi előírások a kötelező jogi képviselő előírásával igazolhatók. Azokban a perekben, ahol nem kötelező a jogi képviselő, és a fél jogi képviselő nélkül jár el, formanyomtatvány segíti a keresetlevél előadását, melynek használata kötelező.¹² A bíróság a keresetlevél beérkezésétől számított harminc napon belül megteszi a szükséges intézkedéseket: áttételt rendel el, visszautasítja a keresetlevelet, hiánypótlásra hívja fel a felperest, vagy ha a keresetlevél perfelvételre alkalmas, megküldi az alperesnek. Ezzel egyidejűleg felhívja, hogy a kézhezvételtől számított negyvenöt napon belül terjessze elő írásbeli ellenkérelmét, illetve legkésőbb azzal egyidejűleg viszontkeresetét, valamint tájékoztatja a kötelező jogi képviselőt. Az írásbeli ellenkérelem kötelező tartalmi elemei a keresetlevéléhez igazodnak. A perindítás joghatásai csak a keresetlevél alperessel történő közlésével állnak be.

Amennyiben az alperes negyvenöt napon belül nem nyújt be írásbeli ellenkérelmet vagy azt a bíróság visszautasítja, a bíróság meghagyást bocsájt ki. Amennyiben bírósági meghagyás kibocsájtásának van helye, a bíróság hivatalból és tárgyalás kitűzése nélkül a felperes kereseti kérelmének megfelelően marasztalja

⁹ Wallacher Lajos: Az osztott perszerkezet bevezetésének közvetett hatásai az új polgári perrendtartásban; *Jogtudományi Közöny* 2017/12. 529. o.

¹⁰ Nagy Adrienn: i. m. 55. o.

¹¹ A jogállítással kapcsolatban részletesebben lásd Wopera Zsuzsa: Az új polgári perrendtartás karakterét adó egyes megoldások európai összehasonlításban, *Advocat* 2017/külszám 6-7. o.

¹² A keresetlevél tartalmával kapcsolatban részletesebben lásd Zsitva Ágnes: Perindítás; In: A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény magyarázata (szerk. Wopera Zsuzsa); Wolters Kluwer Kiadó, Bp. 2017. 252-260. o.; Wallacher Lajos: Perindítás; In: Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez (szerk. Wopera Zsuzsa); Magyar Közlöny Kiadó, Bp. 2017. 349-353. o.

az alperest, amennyiben nincs helye az eljárás megszüntetésének. A bírósági meghagyás kibocsájtásának nem akadálya, ha az alperes csak a keresetet általában vitató, alaki és érdemi védekezést nélkülöző írásbeli ellenkérelmet terjeszt elő.

A perfelvételi szak az írásbeli ellenkérelem benyújtásával kezdődik, és amennyiben valamely hiányossága miatt bírósági meghagyás kibocsájtására kerül sor, akkor az eljárás ebben a korai szakaszában be is fejeződik.

A perfelvétel körében a felek perfelvételi iratban feltüntetett vagy perfelvételi tárgyaláson előadott tényre és jogra vonatkozó állítással, tagadással, be- vagy elismeréssel, ezekből következő kérelemmel, a tények megállapításához szükséges bizonyítási indítvánnyal, a bizonyítékok és a bizonyítási indítványok értékelésére vonatkozó nyilatkozattal, valamint bizonyítási eszköz rendelkezésre bocsátásával (a továbbiakban együtt: perfelvételi nyilatkozat) - a bíróság közrehatása mellett - meghatározzák a jogvita kereteit.

A perfelvételt lezáró végzés meghozataláig a fél a perfelvételi nyilatkozatait - e törvény keretei között - az ellenfél hozzájárulása nélkül megváltoztathatja, azonban azt a felet, aki perfelvételi nyilatkozatát úgy teszi vagy változtatja meg, hogy arra a perfelvétel során perfelvételi iratban vagy tárgyaláson korábban lehetősége volt, a bíróság pénzbírással sújtja. A perfelvétel lezárásának legfontosabb joghatása, hogy annak lezárását követően főszabály szerint nincs lehetőség a kereset és ellenkérelem megváltoztatására, további bizonyítékok és indítványok előterjesztésére.¹³

A bíróság a keresettel szembeni írásbeli ellenkérelem előterjesztését követően, az ügy körülményeitől függően:

- a) a perfelvételi tárgyalás kitűzése előtt további írásbeli perfelvételt rendel el (jellemzően bonyolultabb ügyekben),
- b) kitűzi a perfelvételi tárgyalást (melyre a feleket megidézi), vagy
- c) további írásbeli perfelvétel elrendelése és perfelvételi tárgyalás kitűzése nélkül jár el (egyszerűbb megítélésű ügyekben).

A perfelvételi szakban a bíróság csak a törvény által meghatározott esetekben vehet fel bizonyítást. Amennyiben a felek megtették perfelvételi nyilatkozataikat, és a perfelvételi tárgyalás elhalasztásának nincs oka, a bíróság a perfelvételt végzéssel lezárja, a bíróság e határozatához kötve van. A perfelvétel lezárása előtt a bíróság a feleket erre figyelmezteti és lehetőséget biztosít további nyilatkozataik megtételére.

Az érdemi tárgyalási szakban a bíróság a jogvitának a perfelvétel során meghatározott keretei között bizonyítást folytat le és eldönti a pert. Ha az érdemi tárgyaláson a bizonyítás lefolytatása nem vagy csak részben lehetséges, a bíróság a tárgyalást elhalasztja és nyomban kitűzi a folytatólagos érdemi tárgyalás határnapját, amelyre a feleket idézi. A fél az érdemi tárgyalási szakban csak e törvényben meghatározott esetben tehet vagy változtathat meg perfelvételi nyilatkozatot. Ha a per vagy valamely külön eldöntésre alkalmas kérdés a határozathozatalra megérett, a bíróság a tárgyalást berekeszti.

¹³ Nagy Adrienn: i. m. 56. o.

4. Mediáció és az új polgári perrendtartás

A polgári perrendtartás Koncepciója jogalkotói célként határozta meg a perelterelést, a felek közötti egyeztetést előmozdító eljárási szabályok kiépítését,¹⁴ ezzel is tehermentesítve a bíróságokat. A Pp. szabályai fenntartották, illetve továbbfejlesztették a közvetítői eljárás igénybevételét ösztönző normatív rendelkezéseket.¹⁵ A közvetítői tevékenységet külön jogszabály, a közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény (a továbbiakban: Kztv.) szabályozza. A közvetítői tevékenységről szóló törvényt az eljárásjogi reformokkal összhangban legutóbb az Ákr-Kp. salátatörvény,¹⁶ illetve a Pp. salátatörvény¹⁷ is módosította.

Jelen fejezet célja, hogy röviden bemutassa a Pp. azon szabályait, melyek a közvetítői eljárással összefüggésben állnak. Fontos azonban megjegyeznünk, hogy bár a különböző kedvezmények a feleket a mediáció irányába terelhetik, a közvetítői eljárás miatt a feleket megillető költségkedvezmények ismertetésére jelent tanulmány nem kíván kitérni.¹⁸

A Kztv. 2. §-a értelmében a közvetítői eljárás alapvető célja a vitában érdekelt felek kölcsönös megegyezése a független közvetítő bevonásával, illetve a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása. A törvény 36. § (1) bekezdése alapján ugyanakkor a közvetítői eljárásban létrejött megállapodás nem érinti a feleknek azt a jogát, hogy a vitás ügyben igényüket bírósági vagy választottbírói eljárás keretében érvényesítsék.¹⁹

A Pp. fenntartotta az egyezségi kísérletre idézés szabályait, ám a kodifikáció során e lehetőség továbbfejlesztését kellett megoldani. Az 1952-es Pp. megoldásának hátránya ugyanis az volt, hogy polgári pernek mindenképpen folyamatban kellett lennie, melynek hátránya a költségek és az igényérvényesítés időtartama vonatkozásában volt kimutatható: a feleknek meg kellett finanszíroznia a polgári pert és a közvetítői eljárást is, mely kettős eljárás a jogvita rendezésének időtartamát is növelte. A Pp. ezt a lehetőséget az egyezségi kísérletre idézés szabályainak reformjával szélesítette ki, illetve próbálta meg hatékonyabbá tenni. A Pp. az egyezségi kísérletre idézés két esetkörét szabályozza: kifejezetten a közvetítői eljáráshoz kapcsolódó egyezségi kísérletet és a közvetítői eljárás nélküli egyezségi kísérletet.²⁰

A jogalkotó a közvetítői eljáráshoz kapcsolódó egyezségi kísérlethez – mint alapesethez – az annak igénybevételét ösztönző, rugalmasabb szabályozást rendel annak érdekében, hogy ezzel is előmozdítsa a közvetítést, mint alternatív

¹⁴ Koncepció 3. o.

¹⁵ Nagy Adrienn: i.m. 57. o.

¹⁶ 2017. évi L. törvény az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény és a közigazgatási perrendtartásról szóló törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról

¹⁷ 2017. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról

¹⁸ A feleket megillető illetékedvezményekről és a speciális perköltéség viselési szabályokról ld. Részletesen Nagy Adrienn: i. m. 57-59. o.

¹⁹ Nagy Adrienn: i. m. 60. o.

²⁰ U.o.

vitarendezési mód igénybevételét, illetve megkönnyítse a közvetítői eljárásban létrejött megállapodás kikényszeríthetőségét.²¹

A keresetlevél benyújtását megelőzően a feleknek lehetősége van arra, hogy a jogvitát közvetítői eljáráshoz kapcsolódó vagy anélküli egyezségi kísérlet keretében próbálják meg rendezni. Ha közvetítői eljárásban a felek között megállapodás jött létre, annak egyezségi törtenő jóváhagyása érdekében bármelyik fél a per megindítása előtt a perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon egyezségi kísérletre idézést kérhet. Ha az egyezségi kísérletre idézést a megállapodást megkötő felek közösen kérik, az eljárás bármely hatáskörrel rendelkező bíróságon lefolytatható. A kérelemben fel kell tüntetni a felek nevét, lakóhelyét vagy székhelyét, további ismert azonosító adatait és a bíróság hatáskörét és illetékességét megalapozó tényeket, valamint csatolni kell magát a megállapodást. Ennél az egyezségi kísérletre idézésnél a jogi képviselő nem kötelező. A bíróság az egyezségi kísérlet határnapját a kérelem beérkezésétől számított harminc napon - közös kérelem esetén tizenöt napon - belüli időpontra tűzi ki. Ha a kitűzött határnapon nem jött létre egyezés, a bíróság az eljárást végzéssel eredménytelennek nyilvánítja és lezárja. Ha azonban a felek között egyezés jött létre, és az a törvényi rendelkezéseknek megfelel, a bíróság egyezséget jóváhagyó végzést hoz, mely végrehajtható határozat.

A fél a per megindítása előtt a perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon akkor is kérhet egyezségi kísérletre idézést, ha megelőzőleg a felek között nem jött létre közvetítői eljárásban megállapodás. Azonban ennek az eljárásnak a szabályai az előzőnél szigorúbbak. Az eljárásban a jogi képviselő kötelező, mivel a kérelemben több mindent kell feltüntetni, elő kell adni a jogvita tárgyát és a tervezett egyezés tartalmát is. Ha a kitűzött határnapon nem jött létre egyezés, a bíróság a közvetítői eljárás igénybevételének lehetőségéről tájékoztatja a feleket. Ha valamennyi fél úgy nyilatkozik, hogy a közvetítői eljárást igénybe veszi, az eljárás közös kérelmükre szünetel. Szünetelés esetén a feleknek négy hónap áll rendelkezésre, hogy részt vegyenek a közvetítői eljárásban, ott írásbeli megállapodást kössenek, majd azt benyújtják a bíróságon, és a nemperes eljárás folytatása mellett indítványozzák annak végzéssel történő jóváhagyását.²²

A Pp. 168. §-a tovább bővíti a bírósági közvetítés igénybevételének lehetőségét is. A Közv. tv. 38/B. § (3) bekezdése alapján ugyanis bírósági közvetítésnek csak akkor van helyen, ha a felek között már folyamatban van peres vagy nemperes bírósági eljárás. Az egyezségi kísérletre idézés, mint nemperes eljárás folyamatban léte e törvényi feltételnek megfelel.²³

Említést kell tennünk arról is, hogy a bíróság, az eljárás bármely szakaszában (akár a másodfokú eljárásban is), megkísérelheti, hogy a felek a jogvitát vagy a vitás kérdések egy részét egyezséggel rendezzék.

A bíróság - ha annak sikerére esély mutatkozik, különösen, ha a felek bármelyike kéri - tájékoztatja a feleket a közvetítői eljárás lényegéről,

²¹ Somogyi Dávid: Egyezségi kísérlet perindítás előtt. In: *Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez* (szerk.: Wopera Zsuzsa); Magyar Közlöny Kiadó, Budapest, 2017. 344. o.

²² Nagy Adrienn: i. m. 62. o.

²³ Zsitva Ágnes 250-251. o.

igénybevételének lehetőségéről, feltételeiről és ezzel összefüggésben a szünetelés szabályairól.

Ha a felek a közvetítői eljárás során megállapodást kötnek, azt a szünetelés időtartamán belül a bírósághoz egyezségi ként történő jóváhagyás végett benyújthatják. Ha az egyezés megfelel a jogszabályoknak, a bíróság azt végzéssel jóváhagyja, ellenkező esetben a jóváhagyást megtagadja, és az eljárást folytatja. A közvetítői eljárás igénybevételének szükségességéről tehát ez esetben nem a felek, hanem a bíróság dönt, egyidejűleg az eljárást felfüggeszti. A per folyamatban léte alatt a mediációval összefüggésben felmerülő költségek a perköltség részét képezik. Ha a felek a közvetítői eljárásban írásbeli megállapodást kötnek, melynek tartalma a jogszabályoknak megfelel, ennek ellenére valamelyik fél ezt nem hajlandó a bíróság előtt perbeli egyezésbe foglalni, akkor köteles a perben viselni az ellenfélnek a közvetítői eljárással összefüggésben felmerült költségeit a per eredményére tekintet nélkül. Ha a felek a közvetítői eljárásban olyan írásbeli megállapodást kötnek, amelynek tartalma nem felel meg a jogszabályoknak, és emiatt kell a pert folytatni, úgy a közvetítői eljárásban felmerült költségeket a felek egymás között egyenlő arányban viselik.²⁴

Az egyezés elérésére a legjobb időpont a perfelvételi szak lezárása, ugyanis ekkor az ügy szempontjából releváns információk már mind a felek és a bíróság rendelkezésére állnak, a jogvita keretei kellően tisztázottak, így a felek is fontolóra vehetik, hogy megéri-e közvetítőhöz fordulniuk vagy sem. A perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően a bíróság - ha annak sikerére esély mutatkozik - megkísérli a felek között egyezés létrehozását. A bíróság tájékoztatást nyújt a közvetítés igénybevételének lehetőségéről, annak módjáról és előnyeiről, az esetleges megállapodás bírósági egyezésbe foglalásának lehetőségéről, valamint a szünetelés szabályairól. Egyezés hiányában, de megállapodási szándék és hajlandóság esetében a szünetelés mellett a folyamatban lévő peres eljáráshoz kapcsolódóan a felek a bírósági vagy a piaci közvetítést is igénybe vehetik. Írásbeli megállapodás létrejötte esetén annak bírósági jóváhagyását kérhetik a perben (amennyiben az írásbeli megállapodás tartalma a jogszabályoknak megfelel), így akár piaci, akár bírósági közvetítőhöz fordultak, a megállapodás kikényszeríthetősége is megteremtésre került.²⁵ Amennyiben a felek között nem jön létre egyezés, a bíróság nyomban megtartja az érdemi tárgyalást, vagy ha az ügy körülményei ezt nem teszik lehetővé, akkor kitűzi annak időpontját és megidézi a feleket

5. Kötelező közvetítői eljárás

A közvetítői eljárás igénybevétele alapvetően a jogvitában érintett felek szabad akarat-elhatározásán alapul. A polgári per folyamatban léte alatt azonban jogszabályi felhatalmazás birtokában a bíróság kötelezheti a peres feleket a

²⁴ Nagy Adrienn: i. m. 59. o.

²⁵ Zsitva Ágnes: Perfelvételi szak. In: *A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény magyarázata* (szerk.: Wopera Zsuzsa); Wolters Kluwer Kiadó, Bp. 2017. 299. o.

mediáció igénybevételére.²⁶ Ha a bíróság kötelező közvetítői eljárás igénybevételére kötelezi a feleket, ezzel egyidejűleg a peres eljárást felfüggeszti. A bíróság a közvetítői eljárásra kötelező és a peres eljárást felfüggesztő határozatában felhívja a feleket arra, hogy a közvetítői eljárás igénybevételére kötelező végzés másolatát csatolják a közvetítőhöz intézendő felkéréshez vagy a bírósági közvetítés lefolytatása iránti kérelmükhöz. A bíróság a határozat közlésével egyidejűleg a jogi képviselő nélkül eljáró felet tájékoztatja a kötelező közvetítői eljárás kezdeményezésének törvényben meghatározott szabályairól. Jelenleg a Ptk. alapján csupán a szülői felügyelet rendezésével kapcsolatos eljárásokban kötelező a feleket közvetítői eljárásra utalni a kiskorú gyermek érdekeinek érvényre juttatása érdekében.²⁷

2018 előtt, az 1952-es Pp. előírta, hogy a jogi személy gazdálkodó szervezetek egymás közötti jogvitáiban a keresetlevél benyújtása előtt a feleknek meg kell kísérelniük a jogvita peren kívül elintézését. Ez mellőzhető, ha a felek a közöttük felmerült véleményeltérésről közös jegyzőkönyvet készítenek. Ezt a rendelkezést az új Pp. eltörölte, és tulajdonképpen e jogintézmény nem is volt igazán a gazdasági szférában történő mediációt elősegítő intézménynek, ugyanis a gyakorlatban csupán egy fizetési felszólítást megküldését várta el a leendő felperestől.

6. Záró gondolat

Magyarországon az alternatív vitarendezési lehetőségeket növekvő számban veszik igénybe a jogkereső polgárok, ennek ellenére kijelenthető, hogy a társadalom részéről még mindig a bírósági út igénybevétele dominánsabb. A jogalkotó a jogszabályok tartalmának alakításával azonban képes arra, hogy a mérleg serpenyőjét valamelyik irányba elmozdítsa.²⁸ Véleményem szerint a Pp. kodifikációja során a jogalkotó a rendelkezésre álló lehetőségeket teljes mértékben kihasználta arra, hogy a felek megpróbálják önkéntesen rendezni a köztük fennálló jogvitát, a költségkedvezmények szabályai is ösztönzőleg hatnak erre.

²⁶ Nagy Adrienn: i. m. 59. o.

²⁷ Ptk. 4:172. §

²⁸ Nagy Adrienn: i. m. 50. o.